

Religionswahrheiten herzeindringlich zu lehren und den Kindern über die Dinge, welche sie umgeben und über die Verhältnisse, in denen sie sich befinden und während ihres Lebens befinden werden, die richtige Anweisung zu geben, um die Dinge und Verhältnisse zu benützen, wie die christliche Sittenlehre es vorschreibt. — Polec tega je morala biti vsa šolska mladina vsak dan skupno pri sv. maši in se sploh korporativno udeleževati vseh cerkvenih obredov.

V glavnih šolah se je poučevalo to-le: Od I.—III. razreda: verouk, branje, lepopisje in pravopisje, nemščina, spisje in računstvo; v IV. razredu se je poučevalo še v realijah.

Glavno nadzorstvo nad ljudsko šolo je izvrševal vedno dotični župnik, zakaj „verouk je bil glavni predmet“. — V ulogi sedanjih c. kr. okr. šol. nadzorikov je nastopal vsakokratni dekan, a deželno nadzorstvo je izvrševal imenovani zastopnik dotičnega škofa.

Umevno je, da do tega leta ni bilo učiteljstvo posebno dobro plačano. Definitivni učitelj je dobival letno 130 gld., a njegov pomočnik 70 gld. Ta plača se jima je lahko povečala, in sicer prvemu za 20 gld., a slednjemu za 10 gld. Dohodki posestva, orglanja in štole so se vselej zaračunjevali, le razni darovi se niso šteli med dohodke. Vdove teh učiteljev so dobivale tedensko podporo od dotičnih obč. ubožnih zakladov, in sicer po 8 kr., a otroci po 2 kr., a le tedaj, ako je mož-učitelj služil vsaj 3 leta v dotični občini.

Vsa izobrazba, ki jo je dobil učitelj za ljudsko šolo na deželi je obstojala v tem, da je moral obiskovati trimesečni tečaj na takozvani glavni šoli, a ta tečaj se je že od leta 1822. razširil na 6 mesecev. Po dovrstitvi tega tečaja je dobil absolvent takozvani „Gehilfenzeugnis“, ki ga je usposobil, da je lahko pomagal v šoli. Po dovršenem 20. starostnem letu se je lahko zglasil k izpitu za samostojnega učitelja. Ta izpit je moral dotičnik prebiti pri škofijskem konsistoriju, kjer se je posebno oziralo na dobro orglanje. — Učitelji za glavne šole so morali delati še posebne izpite.

Učna metoda je bila strogo odmerjena po gotovih normah in je bila znana pod imenom „Drillmethode“.

Mnogo izprememb v marsikaterem oziru je doletelo šolstvo po burnem letu 1848., oziroma že v tem letu. Dne 23. marca 1848 je bilo ustanovljeno prvo naučno ministrstvo, in prvi naučni minister je bil od 27. marca do 15. julija 1848 pl. Sommaruga, sledil mu je od 15. julija do 21. novembra 1848 pl. Doblhof, katerega desna roka je bil znani učenjak pl. Feuchtersleben, ki je izdelal načrt za preosnovo vsega avstrijskega šolstva, namreč „Entwurf der Grundzüge des öffentlichen Unterrichtswesen in Österreich“, ki je kolikor toliko služil kot temelj poznejšim načrtom.

Glavna zahteva tega načrta je: „Temelj vsemu javnemu šolstvu je ljudska šola, ki mora nuditi učencem toliko znanja in ročnosti, kolikor ga potrebujejo za življenje. Zahteva se dalje pomnožitev šol, pomnoženje učne stvarine, višjo naobrazbo učiteljstva, boljše gnotno stališče njegovo in tako nadzorstvo, ki bo odgovarjalo vsem zahtevam.“ — Načrt je dalje zahteval, da se vrši ves pouk v materinščini, da mora biti v vsakem glavnem mestu 2—3 letno učiteljsko, da se naj vršita v vsakem okraju redno letno dve učiteljski konferenci, dalje, da izdajaj vsaka dežela svoj učiteljski list, da imej vsaka šola lastno knjižnico in zbirko učil. — Dalje zahteva načrt: Plača vsakega učitelja bodi stalna in taka, da bo mogel posvetiti vse svoje moči edino le šoli in cerkvenemu petju, oziroma orglanju. Dne 2. septembra 1848 je izšel ukaz, da bodi učna metoda prosta, da se na ljudski šoli poučuj kmetijstvo, posebno sadjereja in drugo.

Žal, da ni prišel ta načrt nikdar do svoje prave veljave, zakaj njegov stvaritelj pl. Feuchtersleben je zapustil svoje mesto, a politiško obzorje so pretresali svetovni zgodovinski dogodki. Naučno ministrstvo je prevzel najprej do 1. 1849. grof Stadion, a do 20. okt. 1860 Leon Thun in pod slednjim je naša šolska uprava prišla polagoma skoro popolnoma pod cerkveno oblast, kar dokazujejo v tem času izišli ukazi.

Dne 24. oktobra 1849 so se ustanovili po vseh deželah takozvani deželni šolski sveti, ki so se pa z ukazom z dne 28. julija 1854 priklopili deželnim vladam.

Pouk v realijah na učiteljskih se je strnil z jezikovnim poukom v nekako celoto, a tudi eksternistom so prav radi dovoljevali delati izpite za učitelje. Ministrski ukaz z dne 16. aprila 1853 je ukazoval, da se smejo na učiteljskih se-

stankih obravnavati edinole taka vprašanja, ki se tičejo domačih šol, obča pedagoška vprašanja se niso smela na teh sestankih reševati. Ravnotako je bilo učiteljstvu zabranjeno, udeleževati se učiteljskih zborovanj tujih držav.

In 8. avgusta 1855 je nastopila v Avstriji takozvana doba konkordata, ki je izročila šolstvo popolnoma v cerkveno oblast.

Kaj je pomenil konkordat za avstrijsko ljudsko šolstvo spozna vsakdo, če le dobro premisli in prebere doslovno navedenih pet točk, tičočih se šol, z dne 5. novembra 1855. l.

V.

Der ganze Unterricht der katholischen Jugend wird in allen sowohl öffentlichen als nicht öffentlichen Schulen der Lehre der katholischen Religion angemessen sein; die Bischöfe, aber werden kraft des ihnen eigenen Hirtenamtes die religiöse Erziehung der Jugend in allen öffentlichen und nicht öffentlichen Lehranstalten leiten und sorgsam darüber wachen, daß bei keinem Lehrgegenstande etwas vorkomme, was den katholischen Glauben und der sittlichen Reinheit zuwiderläuft.

VI.

Niemand wird die heilige Theologie, die Katechetik oder die Religionslehre in was immer für einer öffentlichen oder nicht öffentlichen Anstalt vortragen, wenn er dazu nicht von dem Bischofe des betreffenden Kirchensprengels die Sendung und Ermächtigung empfangen hat, welche derselbe, wenn er es für zweckmäßig hält, zu widerrufen berechtigt ist. Die öffentlichen Professoren der Theologie und Lehrer der Katechetik werden, nachdem der Bischof über den Glauben, die Wissenschaft und Frömmigkeit der Bewerber sich ausgesprochen hat, aus Jenen ernannt werden, welchen er die Sendung und Vollmacht des Lehramtes zu erteilen bereit ist. Wo aber einige Professoren der theologischen Fakultät von dem Bischofe verwendet zu werden pflegen, um die Zöglinge des bischöflichen Seminares in der Theologie zu unterrichten, werden zu solchen Professoren immerdar Männer bestellt werden, welche der Bischof zu Verwaltung gedachten Amtes für vorzugsweise tauglich hält. Bei Prüfung derjenigen, welche sich für das Doktorat der Theologie oder des kanonischen Rechtes befähigen wollen, wird der Bischof die Hälfte der Prüfenden aus Doktoren der Theologie oder beziehungsweise des kanonischen Rechtes bestellen.

VII.

In den für die katholische Jugend bestimmten Gymnasien und mittleren Schulen überhaupt werden nur Katholiken zu Professoren oder Lehrern ernannt werden, und der ganze Unterricht wird nach Maßgabe des Gegenstandes dazu geeignet sein, das Gesetz des christlichen Lebens dem Herzen einzuprägen. Welche Lehrbücher in gedachten Schulen bei dem Vortrage der Religion zu gebrauchen seien, werden die Bischöfe kraft einer miteinander gepflogenen Beratung festsetzen. Hinsichtlich der Bestellung von Religionslehrern für Gymnasien und mittlere Schulen werden die heilsamen darüber erlassenen Verordnung in Kraft bleiben.

VIII.

Alle Lehrer der für die Katholiken bestimmten Volksschulen werden der kirchlichen Beaufsichtigung unterstehen. Den Schuloberaufseher des Kirchensprengels wird Seine Majestät aus den vom Bischofe vorgeschlagenen Männern ernennen. Falls in gedachten Schulen für den Religionsunterricht nicht hinlänglich gesorgt wäre, steht es dem Bischofe frei, einen Geistlichen zu bestimmen, um den Schülern die Anfangsgründe des Glaubens vorzutragen. Der Glaube und die Sittlichkeit des zum Schullehrer zu Bestellenden muß makellos sein. Wer vom rechten Pfade abirrt, wird von seiner Stelle entfernt werden.

IX.

Erzbischöfe, Bischöfe und alle Ordinarien werden die denselben eigene Macht mit vollkommener Freiheit üben, um Bücher, welche der Religion und Sittlichkeit verderblich sind, als verwerflich zu bezeichnen und die Gläubigen von Lesung derselben abzuhalten. Doch auch die Regierung wird durch jedes dem Zwecke entsprechende Mittel verhüten, daß derlei Bücher im Kaisertume verbreitet werden.

(Konec.)

Kranjska politika in učiteljstvo.

(S hribov.)

Ker niste vrgli mojega zadnjega dopisa v koš, kakor sem zatrdno pričakoval, se zopet oglašam, da ostanem mož beseda.

Mnogo Vam imam pisati, gospod urednik, ali kako naj vendar pišem, da bi se ne zameril „Slovenca“, „Domoljuba“ in S. L. S.? Die Politik ist ein garstig Lied, vrag naj vzame to politiko! Moje skromno izvajanje v zadnjem dopisu je zadelo v tarčo. „Slovenec“ je zavpil, da „Učit. Tov.“ zopet piše zoper S. L. S. Čudno, jaz sem pisal zoper obrekovanje g. dr. Lampeta in „Slovenca“ in ne zoper stranko. Odkrito Vam povem, gospod urednik, da imam ravno tako g. dr. Lampeta v želodec, kakor ima on nas učitelje. Kar je njemu dovoljeno, to menda sme biti dovoljeno tudi meni, čeprav nisem dr. sv. pisma, marveč boren hribovski ljudski učitelj. Pred zakonom sva oba prosta državljana, oba imava

zajamčeno prostost, v javnosti izražati svoje misli, z besedo in pisavo. Razlika med nama je le ta, da jaz nisem imun, on pa je. Jaz ne smem lagati in obrekovati, on pa lahko, če hoče. No, na katoliški podlagi se danes laže, in obrekuje, da se vse kadi.

Kdor se pa upa te laži ovreči z dokazi, ta je zapisan vragu, je brezverec, liberalcec, Antikrist, nevaren cerkvi, državi in posebno velik nasprotnik S. L. S. Zaman pišete, da zastopate v „Učit. Tov.“ vedno in povsod samo golo resnico. Zaman kličete že toliko časa vse doktorje sv. pisma na odgovor — vse zaman!

Ali Vam še ni znano, da sta „Slovenec“ in „Domoljub“ zakopala resnico globoko v zemljo ter navalila na njen grob velikansko grobljo kamenja? Ali vam ni nič znano, da se danes nič ne vpraša po veri, resnici in pravici, marveč kakšne stranke mož si in kakšno prepričanje imaš? Kdor je danes toliko predrzen, da zastopa svobodo, vero — pravo katoliško vero, resnico in pravico, ta je pomilovanja vredna ničla! Trkaj si na prsi, da bo donelo daleč naokolo, zavijaj oči proti nebu,

da boš izgledal kakor pravi svetnik, bodi veren kimavec v politiki tistih, ki imajo danes moč in korito v oblasti — pa si mož na svojem mestu! Tak je danes pravi in zgledni katoliški mož, četudi laže, obrekuje, jemlje dobro ime bližnjemu, dela prepir, sovraštvo — če je magari tat, razbojnik in največji izvržek človeštva, to vse nič ne de, on je naše gore list, naš pristaš, mož na svojem mestu, čeprav je največji hinavec — to vse nič ne de!

Pa kam sem zašel? Zopet bodo pisali, da smo nasprotniki S. L. S., to pa ni res. Bog ne daj, da bi kdo od nas nasprotoval tej stranki, ki ima vso oblast v rokah, torej tudi našo usodo. Mi že tako stradamo v tej veliki draginji, da vidimo črno pred očmi, stranki mi ne nasprotujemo, ker ona nam bo zanesljivo povišala plače, da bomo vsi poskakovali od veselja. Kar pišem, to je politika; kdo je pa kriv, če je pa politika taka — mi učitelji gotovo ne!

Če pa povem resnico, menda mi ne bo nihče zameril.

Ker imam izprijen želodec po [dr. Lampetovi krivdi, se moram vrniti k njemu. Ali se še spominjate, g. urednik, kako je ta gospod pred mnogimi leti govoril na nekem shodu? „Učiteljevse nam ni treba nič bati, oni se obračajo po vladni večini. Kadar so bili Nemci na krmilu, so bili Nemci čurji, kadar pride pa na krmilo naša stranka, bodo pa naši“, tako je prerokoval dr. Lampe. Dober prerok je, to mu moram priznati. Njegovo prerokovanje se je začelo izpolnjevati. Komaj je prevzela S. L. S. v roke krmilo in korito, že hodijo iačni učitelji s prošnjo v žepu, milo proseč: „Ako mi daste to službo, sem vaše gore list.“ — „Dobro, to je pravi katoliški mož! Liberalna trdnjava se maje, zopet smo dobili enega, živio!“ se glasi iz vseh kotov. Vpišite se takoj v Slomškovo zvezo, ker le Slomškari dobijo boljše službe. Kdor ni z nami, nima ničesar iskati pri nas“, se pove novepočenemu katoliškemu

Dalje v prilogi.

učitelju. Živio Slomškarija! Živio novodobni katoliški učitelj! Živio stranka s polnim korupcijskim! Pereat lakota in draginja! Naj živi korupcija! Slava dr. Lampetu! Živio katoliški terorizem!

Vi pišete, da je baje g. dr. Krek o neki priliki izjavil: „Zveze, ki bi šle za tem, da se najkaki osebi pomaga do kake časti in službe, so nemoralne in obsodbe vredne.“ Da, da, gospod urednik, g. dr. Krek je demokrat in politik, ki pove marsikatero pametno. Jaz tega moža spoštujem; ko ga slučajno srečam, sname se spoštljivo svojo čepico, ker klobuka ne zmorem več, njemu na čast. Kaj pa pomaga, če on pove več pametnih, ko se pa nobeden noče držati njegovih nasvetov. Kar ima on za nemoralno, ima g. dr. Lampe za moralno v „Slovenec“ in „Domoljubu“. Ali niste brali v teh listih, da niti solda ne dobi učiteljstvo, dokler ne bo klečepal pred njimi v prahu — dokler ne postanejo vsi do zadnjega Slomškariji? (Konec.)

Življenje, šola in narodnost.

Temeljni zakoni stvarnosti veljajo tudi za razvijanje v pravstvenem oziru; pojmi in pravila pravstvenosti se morejo kakor v naravi razjasnjevati. Zato je važno, da veda in znanje ne delata blaginje, temveč jo kakor narava le spoznavata. Onidve s naravo ne pripisujeta pojmov in pravil jedru, temveč le poudarjata in spoznavata že obstoječe zakone. Trdi se od njih, da izhaja pravstvenost iz razuma ali kakega drugega stvarnega principa; veda je na stališču, da se pravstvenost sama iz sebe izpopolnjuje in določa ter je tako učiteljica posamezniku kakor vsemu človeštvu. Celo veliki misleci se niso zbal kritike in popravljanja dela šole in izkušnji mnogih človeških rodov. Veda pa je v tem tako malo opravičena kakor h kritiki obstoječih živili in rastlin. Njena naloga je povsod enainista, namreč v lastnem bistvu z opazovanjem, ki je z njim, je dano ljudem poiskati obstoječe pojme in zakone. Zapazimo li v časopisu ali knjigi kritiko pravnih zadev, tedaj imamo pred seboj obstoječ člen pravnega napredka, nikakor pa del vede ali znanosti. Ta člen pravnega napredka, ki je potom agitacije strank, po katerih se avtoritete določajo, sposoben izpremeniti s svojimi ukazi obstoječ položaj, sloni ponajveč na koristi in škodi; zato ni v krogu pravstvenosti. Če omahuje javno mnenje in se strankarska protislovja cepijo, je gotovo znamenje, da se nova pravstvenost še-le pričinja. Veda in znanost nimata naloge za uresničenje pravstvenosti, ker nista ne avtoriteta ni vzgojiteljica naroda. Onidve sta le golo znanstvo, ki kaže delajočim ljudem in avtoritetam le poti, ki se po njih dospe najgotoveje do uresničenja smotrov, torej tudi do uresničenja v pravstvenem oziru. Znanje samo v svojem delokrogu ne more biti deležno tega opravičila.

V nasprotnem se je napredek v izobrazbi v najnovejšem času dvignil v to, da bi znanost povzdignil v zakon. Zapovedi avtoritet so v začetku veljale za posamezne slučaje. Polagoma so si pridobile bolj obširen značaj in v najnovejšem času se je uredilo večje množine z enim postavnim dejanjem. To pa se ni zgodilo brez podpore od strani znanosti, in delo samo si je moralo privzeti znanstveni značaj. Samonasebi nasprotuje to početje naravi avtoritet in pojmu pravstvenosti. Hotenje in velevanje je kakor bistvo svoje narave določeno gotovo na enoinisto. Šplošno hotenje nasprotuje naravi hotenja in zato pove kdaj preveč kdaj premalo. Postavodajalec je s tem prisiljen pospeti se do načel, ki ne prekoračijo mnogovrstnega narodnega življenja in zato celo mnogokrat škodujejo. Pridružujejo se nasledki, ki jih postavodajalec ni hotel. V največ krajih se postopa tako zaradi potrebe enotnosti, preglednosti in trdnosti prava, četudi se pri takih zakonih pojavlja razočaranje v upanju po uspehih. Medtem, ko mora postavodajalec svojo zapovedujočo moč prirediti oblikam in pravilom znanosti, se ta dvigne nad njega s svojo kritiko. Tako nastane zmes obojih stališč, ki otežuje nalogo postavodajalec in znanosti. Iz tega se razlaga zapostavljanje znanosti zaradi postavodajalne moči in nasprotno sovražno postavodajalno stališče zaradi znanosti. Dalje.

Saniranje deželnih financ.

Ker je s tem vprašanjem združeno tudi vprašanje učiteljskih plač, poročamo, da je bila pri finančnem ministru seja, katere so se udeležili zastopniki vseh deželnih odborov. Finančni minister jim je predložil nov načrt, po katerem bi se dežele tudi znanprej — in sicer od 1. januarja 1910 do konca 1917 — odrekale doklad na osebni dohodninski davek, nadalje pa tudi od začetka prihodnjega leta deželnih doklad na pivo. Pivna doklada bi se imela poddržaviti in pristeti pivnemu davku. Deželam bi se pa odkazali prebitki iz osebne dohodninskega davka. Državni davek na žganje bi se zvišal; za sedaj misli finančni minister ostati pri tistem zvišanju, ki ga je predložil Korytowski, namreč 50 vin. pri litru; toda v finančnem ministertvu se izdelujejo načrti, po katerih bi se ta davek zvišal celo za 90 vinarjev, to je za 100 odstotkov ter bi se uvedel tudi državni monopol na žganje. Tudi državni davek na pivo bi se zvišal za več kakor za deželno doklado, namreč od 34 na 70 vinarjev. Iz teh dohodkov bi se deželam odkazalo 105 milijonov, ki bi se razdelili tako: Polovica po prebivalstvu, četrtina pa po konzumu špirta. Po tem načrtu bi dobile posamezne dežele:

Nizja Avstrija . . .	18,372.500 K
Gornja Avstrija . . .	3,431.000 „
Saleburško . . .	1,277.500 „
Štajersko . . .	5,221.500 „
Koroško . . .	1,854.500 „
Kranjsko . . .	1,986.000 „
Trst . . .	7,740.000 „
Istra . . .	671.000 „
Goriško . . .	555.000 „
Tirolsko . . .	2,547.000 „
Predarlberško . . .	405.000 „
Češko . . .	31,114.000 „
Moravsko . . .	11,890.000 „
Šlezsko . . .	3,361.500 „
Gališko . . .	18,664.000 „
Bukovina . . .	1,986.500 „
Dalmacija . . .	826.500 „

Ker bi pa Moravska, Šlezija in Koroška manj dobili, kakor po Korytowskem in ker potrebuje tudi Kranjska večjo subvencijo, bi finančni minister dovolil za te dežele še 1 milijon, ki bi se razdelil. Skupni odkaz deželam, ki bi zdaj znašal 105 milijonov, bi se vsako drugo leto zvišal za 2 milijona in sicer do leta 1917, tako da bi skupno zvišanje znašalo 18 milijonov kron. Tudi zvišani znesek bi se razdelil deželam po enakem ključu.

Zastopniki deželnih odborov niso kaj preveč navdušeni za ta načrt, zastopniki Češke in Moravske so ga celo odločno odklonili. Finančni minister ga pa hoče na vsak način vložiti v zbornico.

Socialni demokratje so odločeni na vsak način preprečiti vladno finančno predlogo. Pravijo, da so od vlade predloženi novi davki atentat na žepe delavskega ljudstva. A tudi deželni odbori so po večini proti. Češki in Moravski deželni odbor sta že stopila v dogovor glede skupnega postopanja. Za vlado bi utegnil nastati kritičen položaj. Ker poteče s 1. septembrom provizoričen zakon o špirtu, mora do takrat stopiti v veljavo kaka nova določba.

Šolo bo rešil — šnopsar! To je mogoče samo pri nas!

Država in izobrazba njenega ljudskošolskega učiteljstva.

(Konec.)

Pedagoška sekcija društva „Komensky“ prireja podrobni učni načrt za srednje šole*) in pedagoško akademijo. Pri tem delu podpira to sekcijo najizdatnejše društvo „Spolek českých profesorů“, ki se že precej časa bavi s tem vprašanjem in je že tudi doseglo prav lepe uspehe. Pri izdelovanju podrobnega učnega načrta za pedagoške akademije sodelujejo poleg priznanih pedagoških strokovnjakov tudi ljudskošolski učitelji, ki so znani praktiki, zakaj te akademije morajo odgovarjati potrebam ljudskošolskih disciplin.

*) O prenosni srednjega šolstva je objavil zanimivo razpravo v letošnjem „Pedagoškem letopisu“ g. dr. J. Tominšek. Op. pis.

Pravna sekcija se peča z vprašanjem, po kaki postavnici poti se bo morala izvršiti reforma teh šol.

Seveda bo ta sekcija pričela s svojim prvim delom šele takrat, ko predloži prva sekcija svoj elaborat: zakaj na podlagi tega dela bo mogla pravna sekcija navesti izpremembo onih zakonov, ki so potrebni v dosegu predlaganih reform. Glavna naloga te sekcije bo pa ta, da poskrbi za potrebno popularizacijo teh reform, da obvesti napredne stranke deželnih in državnih zakonodajnih korporacij, da uravnavajo svoje delo in svoj nastop v smislu teh sklepov.

In slednjič nastopi na pozorišče teh reform še organizatorska sekcija. Nji pripada naloga, zbuditi v vseh slovanskih učiteljskih društvih smisel za tako reformo, navajati društva v agitacijo, da tudi ona delujejo v svojem delokrogu za uresničenje teh reform, da se slednjič mobilizuje ves napreden element širne Avstrije, ki bo zahteval kategorično po svojih legitimnih zastopnikih reformo teh šol, ki naj se izvede v resnici, a naj ne ostanje le na papirju in na programu vsakokratnih ministrskih predsednikov, ki so sicer pred javnostjo polni najbolj demokratiških nazorov, a v svoji pisarnici najhujši birokratje.

Ako nas razna znamenja ne varajo, mora prejalislej priti do potrebnih reform naših e. kr. učiteljskih. Sicer smo dosegli že malo, prav malo reformo na tem polju pri zadnji srednješolski enketi,*) a to je le malenkost. Toda vedno pogostejši glasovi teh ali onih zastopnikov v raznih korporacijah po zahtevi preosnovanja ljudskega šolstva in velikanski napredek na gospodarskem kakor tudi kulturnem polju posameznih narodov bodo slednjič prisilile tudi avstrijsko vlado, da stopi s svojega visokega prestola ter skliče v to potrebno enketi. Nemčija — naša „zvesta“ zaveznica — in naš vzor v vseh zadevah, se že dokaj časa prav resno bavi s tem vprašanjem, zakaj niše pozabila leta 1866., ko je nemški učitelj premagal Avstrijo...

Kako resno se bavi Amerika in kako resno se bavijo razne evropske države ravno s preosnovanjem svojih učiteljskih, je temeljito pojasnil znani propogator te ideje, profesor dr. Drtina, v 19. letniku znane revije „Pedagogické Rozhledy“.

In da slednjič tudi Avstrija ne bo mogla več ostati gluha in slepa za to vprašanje, smo trdno prepričani. Sicer se bo našlo mnogo, mnogo zaprek, našle se bodo reakcionarne stranke, ki se bodo upirale z vsemi svojimi močmi taki reformi, a kakor je zmaga preosnova volilne reforme, čeravno se je zdela ta zahteva nekaka utopija — tako bo tudi prodrla zahteva po reformi, in sicer zdravi reformi učiteljskih in ljudskega šolstva.

Da je tudi slovensko napredno učiteljstvo stalo vedno na strani onih, ki zahtevajo izpopolnitve izobrazbe ljudskošolskega učiteljstva, pričajo dovolj jasno razne razprave in resolucije, ki so bile na dnevnem redu „Zavezinih“ zborovanj.

Naša deviza bodi: Ljudskošolskemu učitelju vstop na vseučilišče! — a.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonošno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani. registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca aprila: K 72.709.20.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znakih. Na prošnje brez vpošiljate navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/2.3. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Jubilejska Samopomoč. Zaključek letnega računa je tu, zato prosim, da se mi zastanka vpošljejo. Vsakemu sem poslal terjatnico in položnico, ali deset se jih še ni odzvalo; naj to zdaj store.

Trošt, t. č. predsednik.

*) Str. 96 „Ped. letnik“ 1908.

Kranjsko.

Socialni odsek Ljubljanskega učiteljskega društva je priredil v četrtek, 29. aprila za ljubljansko učiteljstvo izlet na Zeleni hrib. Pri ti priliki si je ogledalo učiteljstvo vzorno urejeno sladarno G. Auerjevih dedičev, v kar je rade volje privolil nje lastnik g. dr. Ivan Oražen.

Pod vodstvom sladjarja, g. Tesareka vlega Čeha, smo videli, kako se iz ječmena prireja slad, ki se iz njega kuha pivo. Na razna vprašanja nam je dal g. Tesarek strokovnjska pojasnila. Uvideli smo, da si prizadeva pivovarna G. Auerjevih dedičev variti izoborno pivo, ki lahko konkurira z vsakim tujim izdelkom.

G. dr. I. Oražnu in g. Tesareku bodi izrečena tem potom najtoplejša zahvala.

Udeležba pri izletu ni baš bila sijajna. Ni nas bilo mnogo, a bili smo zbrani tovariši enega duha in vneti za napredek in izobrazbo. Tisti, ki jih ni bilo, so znova pokazali, da jim ni mari nadaljna izobrazba, nimajo pa tudi smisla za edinstvo med učiteljstvom. Sosebno naše čislane tovarišice so se odlikovale s svojo odsojenostjo. Prišla je samo ena, gospica Mehletova, in sprejeli smo jo radostnim srcem, saj je pokazala, da je naša in ji izraza kolegijskosti in izobrazba niste le fraza. Čast ji! — Po ogledu sladarne se je razvila neprisiljena zabava, in se je izrekla marsikaka resna, pa tudi vesela beseda.

Socialni odsek Ljubljanskega učiteljskega društva se je z vsemu lotil težavnega dela za socialni in gmojni napredek ljubljanskega učiteljstva. Prirejal bode poučne izlete v razna podjetja, pa tudi v naravo, da si učiteljstvo razširi obzorje in razvedri duha. Prirejal bode pa tudi po možnosti v bližnji ljubljanski okolici nedeljske izlete za učiteljske rodovine, da se tudi naše rodovine spoznajo med seboj. Vsi izleti se pravočasno naznanijo v „Učiteljskem Tovarišu“.

Socialni odsek.

Prvi sestanek učiteljstva radovljiškega okraja bo dne 13. t. m. na Bledu, in sicer ob 3. uri v tamošnji šoli.

Ker bodo na vzporedu razne zanimive točke, se vlijudno vabijo vsi, ki so dobre volje. O d b o r.

Učiteljsko društvo za šolski okraj Rudolfovo zboruje v četrtek, dne 13. maja l., ob pol 11. uri dopoldne v deklški šoli v Rudolfovom po naslednjem dnevnem redu:

1. Ob 4. letnici drž. šol. zakona, govori tov. Fr. Potokar.
2. O fonetiki, predava vodja gluho-nemnice gosp. Fr. Germ.
3. Poročilo odbora o delovanju v minulem poslovnem letu.
4. Volitev novega odbora.
5. Volitev delegatov za „Zavezino“ zborovanje.
6. Slučajnosti.

Vse točke dnevnega reda so jako važne, zato pričakuje polnoštevilne udeležbe o d b o r.

Društvo učiteljev in šolskih prijateljev za logaški okraj ima svoj redni občni zbor v četrtek, dne 13. maja 1909 ob pol 10. uri dopoldne v šoli v Gorenjem Logu, za naslednjim vporedom:

1. Predsednikov nagovor.
2. „Narečje in književni jezik“, predava e. kr. profesor g. dr. Fran Ilesič.
3. „K reformi deželnih šolskih zakonov“, predava tovariš nadučitelj Ivan Bezjak.
4. Tajnikovo in blagajnikovo poročilo.
5. Volitev novega odbora.
6. Predlogi in slučajnosti.

Častna dolžnost vsakega člana je, da se udeleži občnega zbora.

Imenom odbora

Leop. Punčuh, t. č. predsednik.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za laški okraj. Vršim nalogo sodobnega kronista, ko vam naznanjam, da je naše učiteljsko društvo dne 3. marca 1909 zborovalo na Laškem z dobro udeležbo in z vrlo uspešnim vzporedom.

Načelnik je v vznesenih besedah opozoril na praznovanje 40 letnice obstoja našega društva in tudi storil svojo častno dolžnost glede opomina na bližajočo se deželnozborsko volitve. — Izmed obravnavanih dopisov omenjamo onega „Štaj. učit. zaveze“, tikajoč se koncerta prilično zborovanja dične „Zaveze“ v Mariboru. Pevec se naj prijavi v povodji tov. Vrečarju, proseč pesmi, ker časa je le malo do 15. avgusta.

Priznavalno pa moramo pohvaliti poročilo tov. gđc. Riegerjeve, ki je z vestno marljivostjo preštudirala literaturo o seks. vprašanju v ljud. šoli „kdaj in koliko in kaj se naj izstopivšim učencem pove o drugem spolu“. Večina avtorjev je za to, da se tozadevni pouk izvrši po materah, oziroma očetih in le izjemoma v danih slučajih po učit. oseboju v prisotnosti staršev. — Aplavz.

Nato poroča tov. načelnik kot zastopnik učiteljstva v okr. šol. svetu o zaupni svoji nalogi. Iz njegovega izvajanja smo se prepričali,